

Лі Жуйцін

Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова
ORCID ID 0000-0002-8049-3209
DOI 10.24139/2312-5993/2018.06/109-119

ПОЕТАПНА МЕТОДИКА РОЗВИТКУ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОГО СМАКУ ПІДЛІТКІВ У ПРОЦЕСІ СПІВАЦЬКОГО НАВЧАННЯ

У статті висвітлено особливості поетапної методики розвитку музично-естетичного смаку підлітків у процесі співацького навчання. Автором виокремлено три етапи означеної методики: мотиваційно-експонувальний, аналітично-оцінювальний та творчо-результативний. Мотиваційно-експонувальний етап спрямований на формування в підлітків розуміння необхідності володіння вокально-хоровими навичками з метою розвитку музично-естетичного смаку. Другий етап – аналітично-оцінювальний – передбачає безпосереднє оволодіння учнями вокальними навичками. Третій – творчо-результативний – етап спрямований на формування практичних вокально-хорових навичок з метою розвитку музично-естетичного смаку підлітків.

Ключові слова: музично-естетичний смак, розвиток музично-естетичного смаку, поетапна методика, підлітки, співацьке навчання.

Постановка проблеми. Нові реалії сьогодення зумовлюють необхідність формування здатності особистості до сприймання й осягнення загальнолюдських ідеалів та орієнтирів. У цьому контексті все більше виникає потреба в духовному становленні й культурному самовизначенні підростаючого покоління. Одним зі шляхів виховання цілісної, гармонійної особистості, здатної вільно орієнтуватись у світі цінностей, є розвиток у неї естетичних поглядів, художніх уподобань, музично-естетичних смаків.

Аналіз актуальних досліджень. Означена проблема розглядалась у працях таких науковців, як О. Бурев, Н. Миропольська, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, Т. Танько, Г. Шевченко та ін.

Результати опрацювання наукових досліджень свідчать про те, що музично-естетичний смак як багатомірне явище вивчається вченими з різних позицій, а саме: крізь призму: формування музичного сприйняття (Н. Гродзенська, О. Костюк, О. Ростовський, О. Рудницька та ін.); розвитку художнього інтересу (О. Дем'янчук, Є. Квятковський, Г. Щукіна та ін.); естетичної оцінки (В. Бутенко, Л. Коваль та ін.); творчих здібностей (Л. Масол, В. Матова та ін.).

Вагомість наукових надбань у колі обраної тематики, її соціально-педагогічна значущість зумовлюють необхідність дослідження проблеми розвитку музично-естетичного смаку підлітків у процесі співацького навчання та були підставою для розробки його поетапної методики.

Мета статті – висвітлити особливості поетапної методики розвитку музично-естетичного смаку підлітків у процесі співацького навчання.

Методи дослідження. Для досягнення зазначеної мети використано такі методи: теоретичні (аналіз філософської, психологічної, педагогічної, методичної літератури з проблеми наукової розвідки для виявлення сутності основоположних понять дослідження; узагальнення й систематизація матеріалів для сутнісної характеристики поетапної методики розвитку музично-естетичного смаку школярів підліткового віку).

Виклад основного матеріалу. Поетапна методика складається з трьох етапів:

- 1) мотиваційно-експонувальний;
- 2) аналітично-оцінювальний;
- 3) творчо-результативний.

Мотиваційно-експонувальний етап спрямований на формування в підлітків розуміння необхідності володіння вокально-хоровими навичками з метою розвитку музично-естетичного смаку.

На першому – мотиваційно-експонувальному етапі методики – вважаємо за доцільне використовувати методи стимулювання та збагачення сприймання й інтерпретації творів мистецтва (за В. Стрілько). Методи інтригування, ігрових ситуацій, які активізують не раціональні способи трансляції художньої інформації, а процеси її емоційного переживання підлітками, викликають у них прагнення до опанування цінностей мистецтва, сприяють формуванню естетичної свідомості. Реалізація ігрових засобів у співацькому навчанні здійснюється з урахуванням вікових особливостей підлітків.

У традиційній класифікації підлітковим прийнято вважати період розвитку індивіда від 10–12 до 14–15 років (Мухова, 2004). Порівняно з дитинством, підлітковий вік характеризується якісними зрушеннями, що відбуваються в анатомо-фізіологічному, психологічному та соціальному розвитку. Фізіологічні зміни в організмі підлітка є природною передумовою для породження психологічних новоутворень, потенційно типовим орієнтиром досягнень, можливих на цьому етапі життя (Рогов, 2011).

Особистість учня в підлітковому віці набуває кардинальних змін, що протікають на фізіологічному, психічному та розумовому рівнях і набувають значення для становлення особистості підлітків (Л. Долинська, П. Кульчицька, Р. Немов, Є. Рогов, О. Скрипченко, М. Яновський та ін.). Учені підкреслюють, що підлітковий вік є одним із найважливіших етапів у житті людини, на якому існує багато джерел і починань усього подальшого становлення особистості (Мухина, 2004; Рогов, 2011; Савчин, 2016).

У цей період дитина усвідомлює себе як доросла особа й переосмислює систему цінностей. Поява відчуття дорослості як специфічного новоутворення самосвідомості є структурним центром особистості підлітка,

якістю, у якій відображається нова життєва позиція у ставленні до себе, людей і світу в цілому. Саме воно визначає спрямованість і зміст активності підлітка, його нові прагнення, бажання, переживання. У цей час оформлюються стійкі форми поведінки, риси характеру, засоби емоційного реагування; це пора досягнень, стрімкого накопичення знань, умінь, становлення «Я», отримання нової соціальної позиції (Рогов, 2011).

Основні новоутворення особистості підлітків пов'язані зі зміною провідного типу діяльності та стосунків. Рушійною силою в цей період є розв'язання внутрішніх протиріч, що виникають у зв'язку з активною взаємодією підлітка із соціальним середовищем. Своєрідність соціальної ситуації розвитку підлітка полягає в тому, що він входить у нову систему спілкування з дорослими та однолітками, займаючи серед них нове місце й виконуючи нові функції (Возрастная и педагогическая психология, с. 104).

Цей період більше, ніж будь-який інший, залежить від реальностей довкілля, тому що саме на цьому віковому етапі відбувається втрата дитячого світосприймання, з'являється почуття тривожності та психологічного дискомфорту, підліток марить про власні привілеї і статус дорослого. Такому стану сприяють суб'єктивні враження: різкі фізіологічні зміни, мрії та ідеали, кризові зіткнення з самим собою і сім'єю, почуття самотності та прагнення швидше досягти статусу дорослої людини (Вікова та педагогічна психологія, 2001).

Д. Фельдштейн окреслює у своїх дослідженнях підлітковий вік як «особливу фазу психічного розвитку, етап переходу від дитинства до дорослості, з притаманними їй особливостями психічного розвитку та сензитивним для цього віку типом провідної діяльності – суспільно корисної» (Фельдштейн, 1982, с. 3–9).

В ігровій діяльності розвивається здатність підлітків співвідносити художні предмети та явища з навколишнім світом, продуктивно конструювати їх за допомогою уяви, випробовувати себе в різних ролях.

Розглядаючи початковий ступінь смаків – інтерес, можна припустити, що цікавість має зовнішню та внутрішню сторони. Збудження епізодичного ситуативного інтересу, мета якого на першому етапі ставить вимоги до цікавості матеріалу або до цікавого за формою викладення матеріалу: колір фону (психологи вважають, що колір діє на психіку людини, її емоції й навіть на фізіологічні функції) (Миронова, 1969, с. 174); яскраві ілюстрації; незвичайна форма предмета; логічний наголос; вплив жестами, мімікою тощо.

Формування стійкого ініціативного інтересу як кінцева мета на першому етапі ставить вимоги до змісту музичного навчального матеріалу, а саме:

- вокально-хоровий матеріал має бути систематизований і забезпечувати формування співацьких навичок;

- мистецькі навчальні завдання мають відповідати психофізіологічним особливостям підлітків;
- вокально-хоровий матеріал має сприяти розвитку ціннісних орієнтацій у світі мистецтва.

Слід зауважити, що цікавий вокально-хоровий матеріал має виконувати низку художньо-педагогічних впливів:

- активізувати увагу, стимулювати мисленнєву діяльність;
- знімати напруження уроку;
- підвищувати емоційний тонус позакласної навчальної діяльності учнів підліткового віку з недостатньою працездатністю;
- пробуджувати й підтримувати інтерес підлітків до форм позакласної роботи;
- служити опорою емоційної пам'яті;
- формувати деякі якості особистості учня (розвивати інтуїцію, творче мислення).

Отже, інтерес, породжуючи зацікавленість, поступово переходить у пізнавальну спрямованість особистості підлітка, а потім у радість пізнання. Однак пізнавальний інтерес не завжди спрямовує особистість до активної навчальної діяльності. Потрібне включення інтересів у загальну систему мотивів, які визначають життєві позиції особистості, сприяють формуванню естетичних смаків.

Смак як суспільна норма оцінки прекрасного виражає здатність людини сприймати й оцінювати предмети та явища дійсності з точки зору їх естетичної і гуманістичної сутності, яка виступає, з одного боку, засобом регулювання її естетичної діяльності, а з іншого – засобом пізнання прекрасного.

Наголосимо, що велике значення для розвитку музично-естетичного смаку має пізнавальна цінність. Процес пізнавальної діяльності вимагає значної витрати розумових сил і напруження. Ці труднощі ускладнюють процес пізнавальної діяльності й стверджують необхідність узгодження зовнішнього та внутрішнього аспектів навчання, тісний зв'язок між якими є найважливішою умовою успішної пізнавальної діяльності. Діяльність – це одиниця життя, опосередкована психічним віддзеркаленням, реальною функцією якого є орієнтація суб'єкта в реальному світі (Леонтьев, 1983, с. 141).

Головним критерієм діяльності є успішність. Здійснюється вона при умові такого взаємозв'язку: інтереси спонукають до діяльності; успішна діяльність підвищує інтерес до предмета (Рубінштейн, 1989). Дуже важливо, що це відбувається на початковому етапі формування інтересу. Якщо діяльність не буде успішною, то інтерес до об'єкта, який вивчається, може зникнути.

Велике значення у процесі розвитку музично-естетичних смаків підлітків відіграє позаурочна співацька діяльність.

Як зазначає В. Стрілько, «досягнення головної мети позаурочних занять – формування й розвиток музичної культури школярів – можливо тільки через безпосереднє залучення учнів до активної музичної діяльності» (Стрілько, 2011).

Досягнення мети позаурочної діяльності – розширення кругозору підлітків, поглиблення музичних знань, удосконалення виконавських умінь і навичок – неможливе без створення позитивної атмосфери навчання.

Організація занять за напрямами позаурочної діяльності є невід'ємною частиною освітнього процесу у школі. Позаурочна діяльність учнів – це діяльнісна організація на основі варіативної складової базового навчального плану, організована учасниками освітнього процесу, відмінна від урочної системи навчання: екскурсії, гуртки, секції, круглі столи, конференції, диспути, КВК, шкільні наукові суспільства, олімпіади, змагання, пошукові та наукові дослідження тощо.

Такий підхід до навчання дає можливість виявити в підлітків реальні переваги й інтереси, дозволяє учням зануритися в реальну атмосферу (екскурсії, відвідування філармонійних концертів із паралельним їх обговоренням та ін.), дає можливість знайомитись із шедеврами музичного мистецтва.

Отже, інтеграція позаурочної діяльності й уроків музики має унікальні можливості залучення учнів до музики, розкриття перед ними багатства й різноманіття музичного мистецтва, формування в них потреби спілкування з ним.

Другий етап експериментальної методики – аналітично-оцінювальний – передбачає безпосереднє оволодіння учнями вокальними навичками. Завдання цього етапу полягало в розвитку оцінювальних підходів під час сприймання високоякісних вокально-хорових творів, поглиблення музично-естетичного інтересу, підтримування бажання брати участь в обговоренні вражень від сприйняття музичних творів, їхньому художньому аналізу. На даному етапі співацька діяльність виступала, передусім, у якості розвивального й виховного середовища, на тлі якого відбувалося формування музично-естетичного сприймання, збагачення й уточнення музичних знань, самостійної оцінки якостей музичних творів; привчання учнів до колективного відвідування театральних вистав і концертів із наступним їх обговоренням, набуття соціокультурного досвіду активної участі у співацькій діяльності (відвідування вокальних, хорових колективів, інструментальних гуртків, ансамблів естрадної, народної, джазової музики тощо).

З метою розвитку в учнів відчуття стилю опрацьовано метод ескізно-практичних виконавських паралелей. Він сприяє в межах навчального часу широкому цілісному охопленню учнями формотворчих ознак композиторського стилю, а також детальному виконавському опрацюванню вокально-хорових творів.

Використання методу ескізно-практичних виконавських паралелей забезпечує:

- проходження великої кількості музичного матеріалу за обмежений час, що сприяє накопиченню слухацького досвіду й музично-естетичному розвитку школярів підліткового віку;
- активне виконавське опрацювання музичного матеріалу, що впливає на реалізацію єдності естетичного переживання учнями окремих художніх структур і їх деталей, а також проникнення в їх взаємозв'язок, у цілісність композиторського стилю;
- практично-творчу роботу учнів-підлітків над музичним твором, що сприяє застосуванню самостійних підходів у процесі відтворення мовностильових, жанрових характеристик творчості композитора.

До того ж, О. Бузовою було розроблено методи, які дозволяють спрямовувати процес спілкування з різними видами мистецтва на активізацію естетичного ставлення учнів до музичних образів, а саме: *образно-асоціативний, аналітико-формотворчий і емпатійно-гедоністичний*, модифіковане застосування яких ефективно впливає на розвиток музично-естетичного смаку підлітків під час співацького навчання (Бузова, 2004).

Слід зазначити, що наукові підходи до використання оцінювальних тенденцій у навчанні свідчать про багатоаспектність обраної проблеми. Загальновідомо, що донедавна мистецька навчальна діяльність відбувалася поза межами оцінювальних підходів, коли активізація власної думки учнів, критичне осмислення мистецького (зокрема, творів для співу) навчального матеріалу були відсутні. На сучасному етапі розвитку мистецької освіти проблема художніх смаків, зокрема у співацькому навчанні школярів, вимагає розробки й дослідження.

Доцільно зазначити, що цінність – філософське поняття, за допомогою якого характеризується соціально-історичне значення певних явищ дійсності для суспільства, індивідів. Сам процес і процедура вибору на базі цінностей називається оцінкою (Філософія, 2004, с. 512).

Значний інтерес у межах зазначеної проблеми викликають праці Л. Коваль, у яких ґрунтовно проаналізовані особливості формування естетичних оцінок у молодого покоління у сфері музичної культури; досить повно висвітлені психолого-педагогічні основи формування художньо-естетичних орієнтацій, а також розкрито ефективні педагогічні умови забезпечення естетично-ціннісного ставлення молоді до музичного мистецтва (Коваль, 1991).

Г. Падалка під естетичним оцінюванням розуміє «процес і результат встановлення значущості предметів і явищ, що оточують людину, з позицій її уявлень про прекрасне. Відповідно мистецьке навчання оцінюванню

стосується з'ясування значущості художніх творів чи художніх образів з позицій уявлень учнів про прекрасне» (Падалка, 2008, с. 104).

Базуючись на позиціях Г. Падалки щодо залучення учнів до оцінювальної діяльності в мистецтві й формування на цій основі естетичних ідеалів і смаків, вважаємо за доцільне підкреслити, що забезпечення мотиваційного ставлення підлітків до навчального співацького матеріалу сприяє сприйманню вокального твору не відсторонено, а в зіставленні з власними інтересами. Під час порівняльних дій особливого значення набуває порівняння ідеальних уявлень підлітків про прекрасне, досконале з проявами їх смаку на певний вокальний твір.

У зазначеному контексті доцільно підкреслити, що врахування взаємодії між естетичним ідеалом і смаком дає поштовх для наступного ствердження: смак виникає як реакція на відповідність художнього явища уявленням особистості про прекрасне, досконалість, довершеність у мистецтві, тобто ідеал; а ідеальні уявлення виникають у результаті оцінного сприйняття мистецтва, у результаті реагування індивіда на ті чи інші художні явища (Падалка, 2008, с. 104).

Активна оцінювальна діяльність ґрунтується на положенні, відповідно до якого музично-естетичний інтерес, потреба є «активною спрямованістю людини на той чи інший предмет або явище дійсності, пов'язаною з позитивними емоціями, ставленням до пізнання, до оволодіння тією чи іншою діяльністю» (Гончаренко, 1997, с. 232), «форма прояву пізнавальної потреби, яка забезпечує спрямованість особистості на усвідомлення мети діяльності й тим самим сприяє орієнтації, ознайомленню з новими фактами» (Абдулліна, 1976, с. 77), «активне пізнавальне ставлення до навчання і праці» (Філософський словник, 1989, с. 49), «найістотніший стимул нагромадження знань, підвищення пізнавальної активності, творчого ставлення до роботи» (Психологія, 2003, с. 232).

Третій – творчо-результативний – етап спрямований на формування практичних вокально-хорових навичок із метою розвитку музично-естетичного смаку підлітків. Цей етап передбачає підвищення пріоритету творчо-рефлексивних форм роботи, творче застосування набутих співацьких умінь і навичок на практиці, їх узагальнення й закріплення. Основними методами означеного етапу є використання медіазасобів; метод використання порівняння виконавських інтерпретацій тощо.

Якість естетичного середовища дає змогу посилити виразність культурної комунікації за рахунок локальних мистецьких реалій, орієнтуючи учнів не на механічне запам'ятовування інформації, а на активне творче засвоєння мистецтва рідного краю. У зв'язку з цим, активізація позакласної роботи пов'язується з повноцінним використанням краєзнавчого підходу, розширенням і збагаченням виховного простору в мікросоціумі. Пам'ятки народного мистецтва зазвичай використовуються

лише з наочно-ілюстративною метою, а не як тип художньої творчості, що об'єднує в собі матеріальне виробництво та духовну культуру. Ознайомлення з матеріальною спадщиною минулого дозволяє підліткам глибше зрозуміти духовний, естетичний світ тих, хто жив і творив до нас, конкретно уявити спосіб життя, думки людей, систему цінностей попередніх епох (Стрілько, 2011).

Отже, організація діяльності підлітків зі сприйняття та інтерпретації вокально-хорових творів передбачає:

- орієнтацію на розширення предметного поля народного та професійного мистецтва, у яке включається особистість, на виявлення, розкриття, поглиблення її художніх інтересів і потреб, розвиток здібностей та нахилів, ненав'язливий характер педагогічних впливів;
- домінування можливостей, що розвивають не тільки пасивне сприйняття мистецтва, а й дослідницький пошук, творчу ініціативу, самостійність, критичність;
- гуманістичну та комунікативну спрямованість педагогічних дій, що висувають на перший план морально-естетичні, емоційні аспекти виховання школярів, формування навичок спілкування з творами мистецтва.

До традиційних виконавських форм залучення підлітків до вокально-хорового мистецтва належить хор, вокальний ансамбль, гурток любителів вокально-хорової музики. Участь підлітків у вокально-хоровій виконавській творчості сприяє розвитку музичних здібностей, активізує мистецьке спілкування й самовираження.

Робота виконавського колективу завжди повинна мати результатом концертні виступи, які розвивають інтерес до музичної творчості як у виконавців, так і слухачів, виховують такі особистісні риси, як організованість, відповідальність, охайність, культуру поведінки на сцені і в побуті, уміння усвідомлювати власні емоції й контролювати їх вияв.

Дієвою формою залучення старшокласників до музичного мистецтва в позаурочній діяльності є дитяча філармонія, участь у якій можуть брати школярі, які навчаються в музичних школах, студіях, батьки, учителі, які володіють грою на інструментах, співом, професійні музиканти. Твори музичного фольклору своєрідно акумулюють у собі естетичний досвід народу, утверджують високі моральні й духовні цінності життя. Саме тому варто використовувати в музичній роботі зі старшокласниками цей виховний потенціал народної музичної творчості. Зацікавлена увага громадськості до фольклору сприяє активізації творчої діяльності народних музикантів, співаків, хорів.

Також спостерігається тенденція засвоєння й розвитку фольклорної традиції молодим поколінням: включення фольклору в художню самодіяльність, організація оглядів, фестивалів, концертів. Це надзвичайно

важливо для виховного морально-естетичного впливу народної творчості на підростаюче покоління.

Учителю варто лише відшукати й використати у своїй роботі цей виховний потенціал народної музичної творчості. У народних звичаях зустрічаються ознаки староукраїнської, дохристиянської та християнської культур. Тому ми собі не уявляємо Різдва без куті, Великодня – без писанки, Святої Трійці – без клечання, навіть називаємо це свято «Зеленими святами». О. Воропай зазначив, що «кутя – це символ урожаю, писанка – це символ народження весняного сонця. Зеленим гіллям наші предки охороняли своє житло від нечистих духів – русалок, мавок...» (Болотов, 1997).

Саме тому варто використовувати в роботі з підлітками виховний потенціал народного музичного твору.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Підсумовуючи, наголосимо на значенні поетапного впровадження методичних засад, згідно з визначеними етапами: мотиваційно-експонувальним, аналітично-оцінювальним та творчо-результативним.

Отже, розвиток музично-естетичного смаку підлітків залежить від якості засвоєння ними теоретичних знань, практичних навичок і вмінь, рівня загальної культури, розвитку й реалізації творчих можливостей, постійного прагнення до творчого пошуку. Вокально-хорова робота в школі є важливим джерелом і засобом розвитку музично-естетичного смаку школярів підліткового віку. Сприймання й емоційні переживання учнями музичних творів формують у них музично-естетичний смак, доброзичливість, любов до праці, до природи та інші моральні й естетичні почуття.

Таким чином, на кожному з етапів методики розвитку музично-естетичного смаку підлітків у процесі співацького навчання послідовно досягалася поставлена мета експериментально перевірити методи, прийоми й засоби організації роботи з учнями підліткового віку.

Подальшого дослідження потребують педагогічні умови, шляхи, форми та методи розвитку музично-естетичного смаку підлітків у процесі співацького навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абдуллина, О. А. (2012). Проблема педагогических умений в теории и практике высшего педагогического образования. *Сов. педагогіка*, 1 (Abdullina, O. A. (2012). The problem of pedagogical skills in the theory and practice of higher pedagogical education. *Soviet pedagogy*, 1).
2. Болотов, В. А. (1997). Проектирование профессионального педагогического образования. *Педагогіка*, 4, 66–72 (Bolotov, V. A. (1997). Designing professional pedagogical education. *Pedagogy*, 4, 66–72).
3. Бузова, О. Д. (2004). *Поліхудожнє виховання як засіб удосконалення музичної підготовки майбутніх вчителів музики* (автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02). (Buzova, O. D. (2004). *Poly-artistic education as a means of improving musical training of the future music teachers* (PhD thesis abstract)).

4. *Вікова та педагогічна психологія* (2001). К.: Просвіта (*Age and Pedagogical Psychology* (2001). K.: Enlightenment).

5. *Возрастная и педагогическая психология* (1979). М.: Просвещение (*Age and Pedagogical Psychology* (1979). M.: Enlightenment).

6. Гончаренко, С. У. (1997). *Український педагогічний словник*. К.: Либідь (Honcharenko, S. U. (1997). *Ukrainian Pedagogical Dictionary*. K.: Lybid).

7. Коваль, Л. Г. (1991). *Взаимодействие учителя и учащегося в процессе формирования эстетических отношений средствами музыкального искусства* (автореф. дисс. ... д-ра пед. наук: 13.00.01) (Koval, L. H. (1991). *Interaction of the teacher and student in the process of formation of aesthetic relations by means of musical art* (PhD thesis abstract)).

8. Леонтьев, А. Н. (1983). *Образ мира. Избранные психологические произведения: в 2 т. Т. 2.* (с. 251–261) (Leontiev, A. N. (1983). *The image of the world. Selected psychological works: in 2 vol. Vol. 2.* (pp. 251–261)).

9. Миронова, Л. Н. (1969). *Формирование познавательных интересов у аномальных детей (сравнительно с нормой)*. М.: Просвещение (Myronova, L. N. (1969). *Formation of cognitive interests in abnormal children (in comparison with norm)*. M.: Enlightenment).

10. Мухина, В. С. (2004). *Возрастная психология: феноменология развития, детство, отрочество*. М.: Академия (Mukhina, V. S. (2004). *Age psychology: phenomenology of development, childhood, adolescence*. M.: Academy).

11. Падалка, Г. (2008). *Педагогіка мистецтва (теорія і методика викладання мистецьких дисциплін)*. К.: Освіта України (Padalka, H. (2008). *Pedagogy of art (theory and methodology of teaching artistic disciplines)*. K.: Education of Ukraine).

12. *Психология* (2003). СПб.: Питер (*Psychology* (2003). St. Petersburg: Peter).

13. Рогов, Е. И. (2011). *Настольная книга практического психолога*. Кн. 1. М.: ВЛАДОС (Rohov, Ye. I. (2011). *A practical psychologist's desk book*. Book 1. M.: VLADOS).

14. Стрілько, В. В. (2011). *Формування естетичних смаків старшокласників у роботі загальноосвітньої школи*. Харків: Колегіум (Strilko, V. V. (2011). *Formation of aesthetic tastes of senior students in the work of a secondary school*. Kharkiv: Collegium).

15. Фельдштейн, Д. И. (1982). *Психологические основы общественно полезной деятельности подростков* (Feldshtein, D. I. (1982). *Psychological foundations of socially useful activity of adolescents*).

16. *Філософія* (2004). Х.: Прапор (*Philosophy* (2004). Kh.: Prapor).

17. *Філософський словник* (1989). К.: Головна редакція УРЕ (*Philosophical Dictionary* (1989). K.: Editorial board of URE).

РЕЗЮМЕ

Ли Жуйцин. Поэтапная методика развития музыкально-эстетического вкуса подростков во время певческого обучения.

В статье освещены особенности поэтапной методики развития музыкально-эстетического вкуса подростков в процессе певческого обучения. Автором выделены три этапа указанной методики: мотивационно-экспонирующий, аналитически-оценочный и творчески результативный. Мотивационно-экспонирующий этап направлен на формирование у подростков понимания необходимости владения вокально-хоровыми навыками с целью развития музыкально-эстетического вкуса. Второй этап – аналитико-оценочный – предусматривает непосредственное овладение учащимися вокальными навыками. Третий – творческо-результативный –

этап направлен на формирование практических вокально-хоровых навыков с целью развития музыкально-эстетического вкуса подростков.

Ключевые слова: *музыкально-эстетический вкус, развитие музыкально-эстетического вкуса, поэтапная методика, подростки, певческое обучения.*

SUMMARY

Lee Ruiqing. *Phased methodology for the development of musical-aesthetic taste of teenagers during teaching singing.*

The article highlights the peculiarities of a phased methodology for the development of musical-aesthetic taste of teenagers in the process of singing. The author has identified three stages of this methodology: motivational-exhibiting, analytical-evaluative and creative-productive. The motivational-exhibiting stage is aimed at developing in teenagers an understanding of the need to own vocal and choral skills in order to develop musical and aesthetic taste. The second stage – analytical-evaluative – involves direct acquisition of vocal skills by students. The third – creative-productive – stage is aimed at the formation of practical vocal and choral skills in order to develop musical-aesthetic taste of teenagers.

In order to achieve the aim of the article, the following methods have been used: theoretical (analysis of philosophical, psychological, pedagogical, methodological literature on the problem of the study for revealing the essence of the basic concepts of research, generalization and systematization of materials for the essential characteristic of the phased methodology of development of musical-aesthetic taste of teenage students.

It is concluded that development of the musical-aesthetic taste of teenagers depends on the quality of their theoretical knowledge, practical skills and abilities, the level of general culture, development and realization of creative possibilities, constant pursuit of creative search. Vocal and choral work at school is an important source and means of developing the musical-aesthetic taste of teenage schoolchildren. The perception and emotional experiences of musical compositions by students form in them musical-aesthetic taste, goodwill, love for work, nature and other moral and aesthetic feelings.

At each stage of the methodology of teenagers' musical-aesthetic taste development in the process of teaching singing was consistently achieved the aim: to verify experimentally the methods, techniques and means of organizing work with teenage students.

Further research will be directed at pedagogical conditions, ways, forms and methods of development of musical-aesthetic taste of adolescents in the process of teaching singing.

Key words: *musical-aesthetic taste, development of musical-aesthetic taste, phased methodology, teenagers, teaching singing.*